

života. Prostředkem zde bylo buď obejití jich pomocí celé soustavy pokrytných jednání), ⁴¹⁾ nebo příliš extensivní jich výklad, extensivní vědomě, neboť interpret měl na mysli určitý účel, jehož se chtěl dopracovati. I když jsme během své práce neskryvali svých názorů legislativně-politických, snažili jsme se přece zůstatí vždy na půdě platného práva, i za cenu, že výsledek našeho objektivního výkladu, tedy dnešní právní stav v pozorovaném směru, zůstává daleko za tím, jehož bychom si přáli.

Postavení britských dominií v právu mezinárodním.

Viktor Slatkes (Praha).

(Dokončení.)

7. Vnitřní vztahy dominií a Velké Britanie.

Vztahy britských dominií mezi sebou a mezi nimi a Velkou Británií jsou povahy velmi složité. Okolnost, že Velká Britanie a dominia jsou samostatnými subjekty mezinárodního práva, vrhá své účinky i na jejich vztahy *inter se*. Poměr mezinárodního práva k těmto vztahům jest z nejobtížnějších otázek o mezinárodním postavení dominií. Říšská konference r. 1926 upravila tu velice málo⁹⁸⁾ a tento stav zůstal dodnes. Balfourova zpráva sama praví⁹⁹⁾: »We hope that we may have laid a foundation on which subsequent conferences may build«. Jsme tedy odkázáni na zásadní úvahy a nečetné precedenty.

A. Právo secese.

Mají dominia právo odloučiti se (to secede, faire sécession) od Říše? Názory o tom jsou zcela protichůdné. Baker¹⁰⁰⁾ soudí, že Pakt o Společnosti národů (zejména čl. 16.) dává dominiím právo vystoupit z Commonwealthu, Keith¹⁰¹⁾ naopak vyvozuje z čl. 10. Paktu, že toho práva nemají. — Nelze usuzovati, že by Pakt o S. n. neb kterákoli mezinárodní smlouva opravňovala k porušení státoprávních, ústavních svazků,

⁴¹⁾ »Dem Eigentümer aber das verweigern, was er auf einem unständlichen und zuzufolge dann gebühren kostspieligen Umwege doch erreichen kann, wäre wahrlich kein erhebender Reichszustand« (Koban, n. u. m., str. 586). — Junker uvádí v závěru své knížky řadu oklik, jimiž lze na základě platného práva docílití stejného výsledku jako vlastnfkovými služebnostmi.

⁹⁸⁾ Pouze postavení generálního guvernéra, základní zásady pro zákonodárství a drobnější věci.

⁹⁹⁾ § 1. (Introduction.) i. f.

¹⁰⁰⁾ Op. cit., p. 258 seqq.

¹⁰¹⁾ Constitution, Administration and Laws of the Empire, p. 21.

podstoupených dobrovolnou dohodou všech členů Commonwealthu (»freely associated«) a kodifikovaných říšským zákonem. Secese byla by aktem protiprávním (deliktem) a revolučním^{102a}).

B. Společné záležitosti.

V partii o smlouvách jsem se zmínil o postupu při sjednávání smluv, týkajících se více členů Commonwealthu, po případě celé Říše. Které jsou takové »*group questions*«, t. j. otázky, týkající se více než jedné části Říše, jest *quaestio facti*. O každé takové otázce nutno — podle usnesení říšské konference z roku 1926¹⁰³) — jednati společně za naprostého souhlasu všech zúčastněných. Není tedy, podobně jako ve Společnosti národů¹⁰⁴), možno přehlasování. Za typické »*group questions*« se považuje vypovídání války, uzavírání míru, anekse neb odstoupení území. Čistě »*national*« jsou otázky povahy obchodní a technické, přistěhovalectví a naturalisace. Hranice mezi oběma jest ovšem velmi neurčitá a jest tedy o mnohých rozhodnouti od případu k případu. Pro mezinárodní právo platí zásada, že Velká Británie v pochybnosti zavazuje a opravňuje svým jednáním pouze Spojené království s koloniemi, protektoráty a Indií, nikoli však také dominia. Rozdíl mezi »*group questions*« a »*national questions*« jest tedy v mezinárodním právu čistě formální.

C. *Ius belli ac pacis*.

Za nejdůležitější společnou záležitost Říše je považováno právo vypovídati válku a uzavíratí mír. Právo toto přísluší britskému králi na návrh britské vlády a za souhlasu britského sněmu. Válečný stav vztahuje se automaticky od okamžiku vypovězení na celou Říši. To jest důležitý moment společné příslušnosti členů Commonwealthu k téže koruně: *automatic belligerency, belligerance automatique*. Čl. 49. ústavy Irského svobodného státu praví: »Save in case of actual invasion, the Irish Free State shall not be committed to active participation in any war without the assent of Oireachtas« (t. j. sněmu Irského svobodného státu).¹⁰⁵) Baker klade důraz na slova »*active participation*« a vyvozuje z nich, že *pasivně* jest Irsko účastno kterékoliv války, kterou vede Velká Británie, i bez jeho souhlasu¹⁰⁶). Zásadu tuto lze — arg. »*equal status*« —

¹⁰²) *Gemma*, L'Impero britannico, p. 261.

^{102a}) Irsko odstranilo zákonem (3. dubna r. 1933) přísahu věrnosti koruně. Srv. *Gemma*, op. cit., p. 59.

¹⁰³) § 5a, b. (Negotiation. Representation at International Conferences.) Srv. *Baker*, op. cit., p. 268 seqq.

¹⁰⁴) Vyjma věci, týkající se »řízení« (čl. 5.) a případy čl. 15., odst. 6. a 10. Paktu o S. n.

¹⁰⁵) Srv. *Mc. Nair in Oppenheim*, International Law, 4th ed., p. 199, note 2.

¹⁰⁶) Srv. *Baker*, op. cit., p. 47 seqq.

aplikovati na všechna dominia. Ovšem sem zasahuje čl. 3. »Westminsterského statutu«, výše citovaný, podle něhož britský sněm je vázán na souhlas sněmů dominií. Útočná válka jakožto právní prostředek jest dnes u všech členů Commonwealthu vyloučena Paktem o Společnosti národů a Paktem Kellogovým. Zato však nastává povinnost války proti útočnickovi podle čl. 16. Paktu o S. n. Povinnost tato stává se však u dominií ilusorní, jsouc závislá na souhlasu britské vlády a britského sněmu. Naopak důsledkem »automatic belligerency« (nebude-li dbáno ustanovení »Westminsterského statutu«) stávají se dominia útočnický, a tudíž delikventy, jakmile Velká Británie povede útočnou válku přes předpisy Kellogova paktu. Neutralitu by mohla dominia zachovati jen v tom případě, kdyby ji uznaly nepřátelské i ostatní státy, což jest nepravděpodobné. Tento problém, zatím sotva praktický, čeká na své řešení.

D. Aplikace mezinárodních smluv na vztahy inter se.

I. *Pakt o Společnosti národů.* Otázka aplikace mezinárodních smluv na vnitřní vztahy členů Commonwealthu stala se praktickou roku 1924. 11. července toho roku dala vláda Svobodného státu irského zaregistrovati u generálního sekretariátu Společnosti národů podle čl. 18. Paktu dohodu, uzavřenou 6. prosince 1921 mezi vládou britskou a vůdci národní strany irské (Sinn Fein), t. j. de facto vládou irskou¹⁰⁷). Čl. 18. Paktu o S. n. nedává generálnímu tajemníkovi Společnosti národů práva zkoumati povahu dokumentů, zasílaných k registraci. Proto byla tato »Irish Treaty« zaregistrována. Britská vláda (Baldwinova) zaslala nato generálnímu sekretariátu notu z 27. listopadu 1924, ve které vyslovuje názor, že ani Pakt o S. n., ani kteroukoliv jinou mezinárodní dohodu nelze aplikovati na vztahy mezi různými částmi Britské říše. Proto prý jest registrace podle čl. 18. Paktu o S. n. nepřípustná. Na tuto notu odpověděla irská vláda 18. prosince 1924 kategorickým odmítnutím názoru britského. Obě noty byly uveřejněny generálním sekretářem Společnosti národů; k nějaké dohodě nedošlo¹⁰⁸).

»Irská smlouva« není ovšem žádným precedentem; není to normální smlouva, jako na př. by byla obchodní smlouva mezi Kanadou a Australií. Jest to spíše prozatímní ústava Irského svobodného státu¹⁰⁹). Mají býti zaregistrovány takové »normální« smlouvy, t. j. smlouvy obchodní, o právní pomoci, o vydávání zločinců a pod., uzavírané mezi členy Commonwealthu? Záleží tu na výkladu článku 18. Paktu o S. n., zvláště jeho slov »*traité, treaty*« a »*engagement international, international engagement*«. Jsou to termíny technici mezinárodního práva? Oppenheim¹¹⁰) definuje mezinárodní smlouvy takto:

¹⁰⁷) Srv. Baker, op. cit., p. 319 seqq., Gemma, op. cit., p. 39 seqq.

¹⁰⁸) Srv. Zimmermann, Společnost národů, str. 105.

¹⁰⁹) Baker, p. 320.

¹¹⁰) International Law, I, § 491.

»International treaties are conventions, or contracts, between two or more states concerning various matters of interest.« Výraz »state« je pak Oppenheimovi totožný s výrazem »a person of International Law«¹¹¹⁾. Dominia jsou takové »persons of International Law«, byly by tedy dohody mezi nimi mezinárodními smlouvami. Hall¹¹²⁾ zařazuje smlouvy mezi dominiemi do kategorie jakýchsi kvasimezinárodních smluv, jako jsou konkordáty. Smlouvy mezi dominiemi jsou však právě mezinárodní smlouvy, pokud se týkají otázek, daných do kompetence mezinárodního práva neb otázek vzájemného styku (obchodního, vystěhovalectví a pod.), mají-li tedy podobný obsah jako smlouvy mezi jinými státy. Pak ovšem je nutná i jejich registrace podle čl. 18. Paktu o Společnosti národů.

Aplikace mezinárodních smluv na vztahy členů Commonwealthu inter se byla upravena říšskou konferencí r. 1926¹¹³⁾. Úprava tato je ovšem jen vnitrostátní a neváže cizí státy, které mohou vždy aplikovati jak Pakt o S. n., tak i jiné mezinárodní smlouvy na vztahy dominií inter se¹¹⁴⁾.

Podléhá spor mezi dvěma členy Commonwealthu kompetenci Rady Společnosti národů podle čl. 12. a 15. Paktu? Předloží-li obě strany spor Radě, jest věc jasná. Jinak jest tomu, když jedna strana spor vznáší na Radu, a druhá tomu odporuje. V čl. 15. se mluví o »*un différend quelconque, any dispute*«, nikoliv o roztržce povahy mezinárodní nebo o roztržce mezi »státy«. Podle toho musí Rada rozhodnouti i takový spor. Naproti tomu praví čl. 15., odst. 8.: »*Si l'une des parties prétend et si le Conseil reconnaît que le différend porte sur une question que le droit international laisse à la compétence exclusive de cette partie, le Conseil le constatera dans un rapport, mais sans recommander aucune solution. — If the dispute between the parties is claimed by one of them and is found by the Council to arise out of a matter which by International Law is solely within the domestic jurisdiction of that party, the Council shall so report, and shall make no recommendation as to its settlement.*« — Rada sama tedy posuzuje, zda mezinárodní právo považuje určitou záležitost za vnitrostátní, avšak mezinárodní právo nemá pozitivního ustanovení ohledně sporů mezi dominiemi. Nelze také *a priori* říci, zda ty spory jsou povahy mezinárodní čili nic. Záleží na tom, zda roztržka týká se práv neb závazků, plynoucích z mezinárodního postavení dominií, ať jako členů Společnosti národů, či jako členů mezinárodního společenství vůbec.

II. *Jiné mezinárodní smlouvy.* Pochybnosti ohledně aplikace Paktu o Společnosti národů na spory mezi dominiemi jsou částečně vyloučeny pro obor Stálého dvora mezinárodní sprá-

¹¹¹⁾ Srv. International Law, I, Chap. I.

¹¹²⁾ International Law, p. 115.

¹¹³⁾ Viz výše.

¹¹⁴⁾ Pokud ovšem není taková aplikace ve smlouvě samé vyloučena. O takovém případě viz níže.

vedlnosti v Haagu. V protokolu o přístupu učinily Velká Británie, Jižní Afrika, Kanada, Nový Zéland, Austrálie a Indie výhradu, že povinná kompetence Stálého dvora nebude se vztahovati na spory mezi nimi a ostatními členy Commonwealthu. Irsko přijalo však povinnou kompetenci Dvora bez takovéto výhrady¹¹⁵⁾. O aplikaci jiných mezinárodních smluv platí *mutatis mutandis* totéž, co o aplikaci Paktu o Společnosti národů. Říšská konference r. 1926 přijala zásadu, prohlášenou na konferenci o obchodu zbraněmi ve Washingtoně r. 1925 (Arms Traffic Conference).¹¹⁶⁾ Na této konferenci navrhla holandská delegace, aby ustanovení dohody se nevztahovala na vývoz a dovoz zbraní, výzbroje a válečného materiálu v územích tvořících část jediného státu neb jsoucích pod ochranou jediného suverenního státu¹¹⁷⁾. Podkomise, zabývající se tímto návrhem, prohlásila, že jest zbytečné formulovati takovouto výhradu, neboť zásada, vyjádřená holandským návrhem, spočívá v hloubi (*underlies, est au fond*) všech mezinárodních dohod¹¹⁸⁾.

Holandské delegaci šlo o holandské kolonie, říšská konference aplikuje tuto zásadu na Britskou říši. Taková aplikace je dovolena jen tehdy, je-li Britská říše jest jednotným suverenním státem. Přijavše názor, že Britská říše jest útvar *sui generis*, připouštíme tím možnost mezinárodních i státoprávních (ústavních) vztahů mezi jejími členy. Je tedy o aplikaci mezinárodních smluv rozhodnouti podle povahy těchto vztahů, jež v daném případě padají v úvahu¹¹⁹⁾.

E. Spory mezi členy Commonwealthu a jinými státy.

Dosavadní výklad o aplikaci mezinárodních smluv na vztahy dominií *inter se* dál se za mlčelivého předpokladu, že spory ty jsou právně možny. Může však býti dominion opravdu stranou ve sporu s jiným státem nebo je jí celá Britská říše a členové Commonwealthu jsou společníky v rozepři? Odpověď je zejména důležitá pro hlasování v Radě Společnosti národů, kde se nepočítají hlasy zástupců rozvaděných stran. — Zde záleží na tom, je-li předmět sporu »group question« nebo »national question«. Spor mezi Kanadou a Japonskem na př. o otázce přistěhovalecké nedotýká se zájmů ostatních členů Commonwealthu více, než ostatních členů Rady. Vskutku bylo již před Radou S. n. i před Stálým dvorem projednáváno více sporů,

¹¹⁵⁾ Zimmermann, Společnost národů, str. 260.

¹¹⁶⁾ § 5a. (Form of Treaty.)

¹¹⁷⁾ Proceedings of the Conference for the Supervision of the International Trade in Arms (League of Nations, Doc. A 13, 1925, IX, p. 228 seqq.).

¹¹⁸⁾ Srv. Baker, op. cit., p. 292 seqq.

¹¹⁹⁾ Zásada říš. konference z r. 1926 byla výslovně pojata již do Statutu o režimu splavných cest mezinárodního významu z r. 1921, jehož čl. 25. vylučuje platnost tohoto Statutu pro vzájemná práva a závazky území *inter se*, jež jsou částí neb pod ochranou jediného svrchovaného státu, *at tato území jsou sama o sobě členy Společnosti národů či nikoliv.* (Hobza, Dokumenty, str. 208.)

v nichž stranou bylo pouze Spojené království, nikoliv celá Britská Říše¹²⁰). Není tudíž ani překážky, aby stranou ve sporu nebyla Kanada nebo Irsko a pod. Věc je důležitá také pro právo stran před Stálým dvorem, žádati za soudce své příslušnosti¹²¹).

Někdy ovšem bude stranou celý Commonwealth, i když spor byl vyvolán pouze jedním jeho členem nebo jím vznesen před Radu Společnosti národů nebo Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti, resp. jinou mezinárodní rozhodčí neb soudní instanci. Kdy to bude, jest *quaestio facti*.

8. Mezinárodní osobnost dominií.

O existenci mezinárodní subjektivitě dominií britských nemůže býti vážných pochyb. Ve Společnosti národů jsou plnoprávními členy vedle Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku s odchylkami vyplývajícími z jejich členství v Commonwealthu. Mimo Společnost národů nejsou zcela plnoprávními členy mezinárodního společenství. Jsou státy — na tom se shoduje velká většina autorů — neboť jsou vybaveny všemi atributy státní moci. Avšak moc tato není neomezená: vzájemné svazky povahy ústavně-právní dávají jim pouze omezenou způsobilost k právním činům. Jsou tedy státy vasalskými¹²²), polosuverenními neboli — dle novější terminologie — státními fragmenty. Omezení způsobilosti dominií je však pouze tam, kde je dáno pozitivními předpisy, »constitutional law«; *plenitudo potestatis* přísluší dominiím, nikoliv Britské říši¹²³), jejíž kompetence jest omezena na to, co zbývá z kompetencí jednotlivých členů Commonwealthu. Je tedy také British Empire subjektem obecného práva mezinárodního, jakožto »*staats-ähnlicher Verband*«¹²⁴), sdružení v mnohém podobné svrchovaným státům s tendencí k mezinárodnímu spolku států.

LITERATURA.

- Allin, C. D., Le statut international des Dominions britanniques. (Revue de droit international et de législation comparée, 1925.)
 Anzilotti, Corso di diritto internazionale, 1928.
 Baker, S. J. N., Le statut juridique actuel des Dominions britanniques dans le domaine du droit international. (Académie de droit international, Recueil des cours, 1927, IV.)

¹²⁰) Srv. Baker, op. cit., p. 324 seqq.

¹²¹) Čl. 31. Statutu. (Hobza, Dokumenty, str. 86.)

¹²²) Anzilotti, Corso di diritto internazionale, III. ed., 1928, p. 204.

¹²³) Knubben, Die Subjekte des Völkerrechts, S. 394.

¹²⁴) Heilborn, Grundbegriffe des Völkerrechts, S. 11.

t ý ž, The present juridical status of the British Dominions in International Law, 1929.

Baty, Protectorates and mandates. (British Year Book of International Law, 1922.)

Buchet, E.-E., Le »status« des Dominions britanniques en droit constitutionnel et en droit international, 1928.

Charteris, A., The Mandate over Nauru Island. (British Year Book of International Law, 1924.)

- Chatterton-Hill*, Island und seine Bedeutung für Europa, 1916.
- Coatman, J.*, Die britische Reichswirtschaftskonferenz von Ottawa. (Weltwirtschaftliches Archiv. Zeitschrift des Instituts für Weltwirtschaft und Seeverkehr an der Universität Kiel. 37. Band, Heft 1, 1933.)
- Elliot*, The new British Empire, 1932.
- Fauchille, P.*, Traité de droit international public, 1922.
- Gemma, S.*, L'Impero britannico, 1933.
- Hall*, Treatise on International Law, 1924.
- Hatschek*. Völkerrecht, 1923.
- Hobza, A.*, Dokumenty ke studiu mezinárodního práva, 1931.
t ý ž, Úvod do mezinárodního práva mírového. Část I. 1933.
- Holtzendorff, F.*, Die britischen Colonien, 1871.
- Jacquemart, L.*, La situation internationale de l'État libre d'Irlande. (Revue de droit international, 1930.)
- Jennings J. W.*, Le statut des Dominions et la Conférence impériale de 1926. (Revue de droit international et de législation comparée, 1927.)
- Johnston, P.*, Dominion status in International Law. (American Journal of International Law, 1927.)
- Keith, A. B.*, Imperial Unity and the Dominions, 1916, 1928.
t ý ž, The Constitution, Administration and Laws of the Empire, 1918.
t ý ž, Dominion Autonomy in practice, 1929.
- Knubben, R.*, Die Subjekte des Völkerrechts. (Stier-Somlo, Handbuch des Völkerrechts, 2. Band, 1. Abteilung, 1928.)
- Mackenzie, N. A. M.*, The treaty-making-power in Canada. (American Journal of International Law, 1925.)
- Nerinx, A.*, La constitution de la république fédérative des colonies anglaises en Océanie. (Revue de droit international, 1928.)
- Niemayer, Rühland, Spiropoulos*, Der Völkerbund. Verfassung und Funktion, 1926.
- Oppenheim, L.*, International law, 2nd ed., 1916.
- Oppenheim-Roxburgh*, International law, 3rd ed., 1920.
- Oppenheim-Mc. Nair*, International law, 4th ed., 1928.
- Pitman B. Potter*, Dominions, Commonwealth and the Society of nations. (American Journal of International Law, 1931.)
t ý ž, The British Imperial of Economic Conference. (American Journal of International Law, 1932.)
- Rolin, H.*, Le statut des Dominions. (Revue de droit international et de législation comparée, 1923.)
- Schücking-Wehberg*, Die Satzung des Völkerbundes, 1924.
- Scott, J. B.*, The British Commonwealth of Nations. (American Journal of International Law, 1927, Ed. Com.)
- Wilke, G.*, Staatsrechtliche Wandlungen im britischen Weltreiche. (Prager Juristische Zeitschrift, 1927.)
- Zimmermann, M. A.*, Společnost národů, 1931.
- Zimmern, A.*, The third British Empire, 1927.

Z p r á v y

Nezapomínejme nikdy! Do letošních prázdnin připadne dvacáté výročí jedno z nejsmutnějších: vyhlášení války. Ať zveme ji válkou »Světovou«, nebo jako západní národové »Velikou válkou«, je nesporno, že den vyhlášení války Rakouska Srbsku je rozhodným mezníkem v životě všech národů a našeho národa zvláště. Příliš rychle se zapomíná, co předcházelo i co následovalo po nekonečného půl čtvrtá roku, u nás jistě hlavně